

Az egyetemtörténet szerszámosládájába...¹

A Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Kar tanácsülési jegyzőkönyveinek napirendi pontjai 1926–1951.

Összeáll. KOVÁCS Adrienn. (PTE Egyetemi Levéltár kiadványai 1.) Sorozatszerk. LENGVÁRI István. Pécs, 2011. 466 oldal.

A Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Kar tanácsülési jegyzőkönyveinek napirendi pontjai 1918–1940.

Összeáll. KOVÁCS Adrienn. (PTE Egyetemi Levéltár kiadványai 2.) Sorozatszerk. LENGVÁRI István. Pécs, 2012. 214 oldal.

Az évfordulók és jubileumok mindig jó apropót kínálnak a múlt felidezésére és megismerésére. A 2012-es év megfelelő alkalomnak ígérkezett, hogy a Pécsi Tudományegyetem történetének újabb és újabb területe kerüljön feltárára, hiszen ebben az évben egyszerre több jubileumot² is ünnepelt az intézmény. Magától értetődő, hogy a múlt megismerését lehetővé tevő kútfők feltárása és bemutatása alapvető fontosságú ebben a folyamatban. A Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Levéltárának gondozásában egyből két kutatást segítő

¹ A recenzió megírása az Európai Unió és Magyarország támogatásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretében valósult meg.

² 2012-ben ünnepelte a Pécsi Tudományegyetem jogelődje 1912-es pozsonyi alapításának 100. évfordulóját, 2013-ban pedig Pozsonyról Pécsre költözésének 90. évfordulóját, valamint a Pécsi Tanárképző Főiskola egyetemi karrá válásának 30., és az önálló Bölcsészettudományi Kar létrejöttének 20. évfordulóját.

forrásfeltáró munka is született. Sorban az első az Általános Orvostudományi Kar jogelődjének számító Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Kar tanácsülési jegyzőkönyveinek napirendi pontjait 1926 és 1951 között összegyűjtő levéltári segédlet. A második a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Bölcsész-, Nyelv-, és Történettudományi Kar tanácsülési jegyzőkönyveinek napirendi pontjait 1918 és 1940 között bemutató munka. Ezek a kiadványok a PTE Egyetemi Levéltár régóta tervezett könyvsorozatának nyitódarabjait is jelentik egyben. A 2011-ben napvilágot látott kötet előszavából megtudhatjuk, hogy a sorozat további tervbe vett számai között szerepel az Erzsébet Tudományegyetem Egyetemi Tanácsa, valamint a jogi kar tanácsülési jegyzőkönyvi kivonatainak megjelentetése is, de ezekre jelenleg még várniuk kell a kutatóknak.

Mindkét munkának mint levéltári segédletnek alapvető célja, hogy az egyetemtörténettel, illetve az adott korszakkal foglalkozó kutatók számára megkönnyítse a levéltári iratanyagban való tájékozódást. Az egyes iratképző szervek esetében a döntéshozó fórumokon – így a tanácsuléseken is – keletkezett jegyzőkönyvek az egyik legfontosabb és sok esetben a legmeghatározóbb információkkal bíró dokumentumok közé tartoznak. Az egyetemi karok tanácsuléseiben elhangzottak olyan releváns információkat tartalmaznak, amelyek a témával foglalkozók számára megkerülhetetlenek. Segíthetnek megvilágítani nemcsak az intézmény irányításának történetét, hanem az adott időszak, az adott régió politikai és társadalmi folyamatait, valamint a genealógiai kutatásoknak is fontos eszköze lehet.

A köteteket kezünkbe véve egységes koncepció alapján megszületett, igényes és harmonikus színvonalú borítótervekkel

találkozunk, amelyeken a Pécsi Egyetem Rákóczi úti épületének korabeli képeslapi ábrázolásait találhatjuk, míg a hátoldalon kari tanácsstagok aláírását és az adott kar pecsétjét láthatjuk. A kötet nyomdai kivitelezése, tipográfiája alapvetően megfelelő. Az A/4-es méret a segédlet funkciójának és a terjedelemnek is adekvát. A technikai kivitelezésnél egyedüli kritika a Bölcsész-, Nyelv-, és Történettudományi Kar jegyzőkönyveinek napirendi pontjait illeti, itt ugyanis előfordul, hogy a kötet közepén az egyes betűk kissé elmosódtak.

A két munka összeállítását Kovács Adrienn, a PTE Egyetemi Levéltár munkatársa végezte el. Az elkészült kötetek egészének felépítése világos és jól átlátható. A szerkesztő által írt bevezetők hathatós segítséget jelentenek a tanácsülési jegyzőkönyveket és azok segédleteit használóknak. Röviden bemutatja a tanácsülések általános menetét, illetve az azokon tárgyalt jellemző témákat is. Az Orvostudományi és Bölcsész-, Nyelv-, és Történettudományi Kar rövid történetének ismertetésén kívül, a jegyzőkönyvek keletkezési körülményeiről és a címben foglalt időkeretekről is információkat kapunk.

A kötetek talán egyetlen hiányosságát a két bevezető szövegében található apró ellentmondás jelenti. Az Orvostudományi Kar kötetének bevezetőjében az ülések résztvevői között a következőket említi a szerkesztő: „*A kari üléseken az egy évre választott dékán, prodeán és a kari jegyző, valamint a rendes nyilvános tanárok vettek részt. Ebben eltérés csak az orvosi karnál látható, ahol minden évben két magántanári képviselőt is megválasztottak a kar magántanárai, akik szintén részt vettek az üléseken.*”³ A 2012-ben kiadott második kötet bevezetőjében viszont szó szerint idézi az idevágó, 1914 óta életben lévő rendelet szövegét: „*A tudománykart*

megillető hatóságot a nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárok gyűlése (kari ülés) gyakorolja.» – majd hozzáteszi: – *A tanács tagjai közé tartoztak még a helyettes tanárok, akik az általuk vezetett tanszék ügyeiben szavazati joggal bírtak. A magántanárok az ülésre két képviselőt választhattak.*”⁴ Később ezt olvashatjuk a bölcsészettudományi karra vonatkozóan: „*Az ülésen a kar rendes nyilvános tanárai vettek részt, majd 1924 októberétől a kar magántanári képviselője is helyet kapott.*”⁵ A fentiek alapján nem teljesen egyértelmű, hogy miben is különbözött az orvosi kar tanácsulése a többi kar üléseitől. Ha megpróbáljuk tisztázni ezen állításokat, akkor úgy tűnik, hogy a magántanárok képviselőinek részvételét a kari tanácsüléseken rendelet szabályozta, de 1924 előtt a bölcsészettudományi karon ennek nem tettek eleget, míg az orvostudományi karon igen. Az orvostudományi kar eltérése a többi kartól tehát nem kari kezdeményezés vagy helyi sajátosság, hanem a rendelet betartása,⁶ amit a bölcsészkar csak 1924 után foganatosított, a 2011-es kötet bevezetőjéből ez azonban nem olvasható ki egyértelműen. A félreértések elkerülése végett talán célszerű lett volna egy lábjegyzettel tisztázni, hogy mihez képest is mutat eltérést az adott kar tanácsulése. Ez az apró tényező azonban nem csökkenti a kötetek valódi értékét.

A segédletek érdemi részét jelentő főszövegben a kari tanácsok rendes és rendkívüli ülései kronologikusan követik egymást. A napirendi pontok számozása és az egyes ülések dátumozása jól visszake-

4 KOVÁCS 2012. 14.

5 KOVÁCS 2012. 16.

6 „*A magántanárok a kari ülésekre két magántanári képviselőt küldenek ki, akik a kari üléseken jelen vannak, a tanácskozáson részt vesznek, szavazati joguk azonban csak a dékán- és rektorválasztók megválasztásánál van.*” *Szabályzat a Debreceni és Pozsonyi Magyar Kir. Tudományegyetemek szervezéséről, tanulmányi és vizsgarendjéről.* Pécs, 1934. 12.

3 KOVÁCS 2011. 15.

reshetővé teszik az egyes jegyzőkönyveket. Kovács Adrienn érdeme, hogy elkészítette a napirendi pontok egy-egy mondatos kivonatát, hiszen a tanácsülésekhez eredetileg nem készítettek napirendi jegyzéket, vagy az iratvesztés következtében ezek nem fellelhetőek. Ez a hiányosság ugyan megnehezítette a segédletet készítő feladatot, emiatt azonban sikerült elkerülni azt az esetleges hibát, hogy a meglévő napirendi jegyzékekre hivatkozva olyan pontok is bekerüljenek, amelyek ténylegesen az ülésen nem kerültek megvitatásra, így a jegyzőkönyvekben sem lelhetőek fel. Az orvostudományi kar tanácsülési jegyzőkönyveinek kutatása azért is különösen fontos lehet, mivel a tárgyalt ügyekhez kapcsolódó iktatott anyagok többsége megsemmisült és jelenleg már nem áll a kutatók rendelkezésére.

A kiadványokhoz elkészült kiterjedt mutatók növelik meg igazán a gyakorlati

értékét az Egyetemi Levéltár segédleteinek. A kivonatolt napirendi pontokban fellelhető szinte valamennyi tulajdonnevet, illetve ezen felül egy széleskörű tárgyszójegyzéket is találhatunk a kötetek legvégén. A szerkesztő által összeállított mutatók nagymértékben segítik a kutatók munkáját, ezek nélkül a kötetek használhatósága megkérdőjelezhető lenne.

A nagy múltú Pécsi Tudományegyetem történetének feltárása iránti igény már önmagában is indokolta a segédletek kiadását és újabbak készítését egyaránt. Az eddig elkészült munkák színvonalát mutatja a levéltári szakma elismerése is: 2013 januárjában *A Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Kar tanácsülési jegyzőkönyveinek napirendi pontjai 1918–1940 az Év Levéltári Kiadványa* III. díját nyerte el Levéltári szakmai kiadványok kategóriában.

Vörös Katalin